

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Punctum Diff. 3. Explicaturratio Practici & Praxis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

practica. Ergo nec praxis per compositionem, nec speculatio per resolutionem rectè definitur, & certè resolutio illa deberet esse conclusionis non practicae sed speculativæ, de quo ipso quæritur per quid constituatur illa conclusio in ratione speculativæ.

EXPLICAT 4. Arriaga Cognitio practica est, quæ natura sua ordinatur ad sui objecti effectum, ordinari autem ad sui objecti effectum, est, habere objectum factibile à cognoscente, ut tali, idque nondum existens. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Sumo hæc omnia, & quæro: quid sit habere objectum factibile à cognoscente ut tali.

NON SATISFACIT 2. Accipio hanc demonstrationem metaphysicam, qua advertitur quod amoris sit nexus cum bono & sic habet. Omne bonum est amabile. Deus est bonus. Ergo Deus est amabilis. Et quæro, quare hæc demonstratio in Metaphysica sit speculativa, & eadem materialiter demonstratio, in quantum est ab Ethico sit practica, & movens ad amandum Deum.

NON SATISFACIT 3. Quia tota hæc explicatio aut non explicat in quo est difficultas, ut non explicat: quid sit iste cognoscens ut talis? aut diminutam tradit doctrinam: nam quæ re restat quid implicet ut versetur cognitio cæteroqui practica, circa objectum jam existens: nam licet circa jam existens non detur deliberatio, tamen potest existens esse objectum, ex quo procedatur de deliberatione circa futurum; ita, licet jam existens, non possit esse objectum cognitionis practicae, ut illud faciat existere, potest tamen esse objectum cognitionis practicae hoc sensu: quia scilicet non sistetur in sola illius objecti veritate: sed ordinabitur illa cognitio, ad similes objecti v.g. argumenti effectum.

EXPLICAT 5. Oviedo. Cognitio practica est, quæ ex se ordinatur ad praxim, ordinari autem ad praxim est esse cognitionem, quæ proponit objectum non quomodocunque, sed ita, ut ex vi illius, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, potentia huic, cui incumbit talis objecti productio. Et ita cognitio quæ noscit artifex ligna vel lapides, sic vel sic esse collocandos; proponit operationi, eo modo objectum, ut ex vi ipsius cognitionis, possit artifex elicere actum voluntatis, qui imperet potentia executrici, talem vel talem lignorum constructionem. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia sumptis his omnibus, quæ re restat, quod signum sit istius; quando scil. ex vi cognitionis potest imperari vel non, executio.

NON SATISFACIT 2. Quia quæ re restat: cur demonstratio de Dei amabilitate supra relata, Metaphysico non proponat ob-

jectum, ita, ut ex vi illius cognitionis, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, possit autem Ethico.

NON SATISFACIT 3. Quia non implicat aliquid esse praxim, quamvis ad illud voluntas non se extendat, nam ratio praxis in voluntate non stat, ut dictum, potestque unus actus intellectus regulare alium, & independentem à voluntate ponere illum, qui tamen verè adhuc possit esse practicus; Et ex altera parte potest esse aliquid speculatio, quamvis ita proponatur objectum, ut ex vi illius possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, & tamen ille actus non esse praxis. Certè enim præmissæ conclusionis, respectu inferendæ consequentiæ, ita proponunt objectum, ut ex vi illarum, potentia intellectiva progrediatur ad conclusionem inferendam, voluntasque illam imperare possit, & tamen præmissæ respectu conclusionis, non sunt practicae; alias etiam Metaphysica esset practica, habet enim præmissas respicientes conclusionem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur ratio Practici & Praxis.

ARISTOTELES 1. Metaph. cap. 1. docet speculationem esse quæ sistit in gratia sui seu gratia objecti. *Ex quo jam*

EXPLICATUR speculativum, idque etiam attendendo ad 2. Metaph. tex. 3. ubi dicit: *Speculativæ etenim finis veritas. Practica autem opus.* Speculativum illud est: quod sistit in sola contemplatione objecti, considerando ejus causas, effectus, proprietates, solum in veritate contemplanda sistendo. Practicum autem illud est, quod respicit opus, quæ operabile, adeoque non sistit in sola contemplatione objecti. Et sic demonstratio illa de Dei amabilitate si consideretur à Metaphysico erit speculativa, quia sistet in sola contemplatione objecti. Practica autem in Ethico; quia non sistit in sola veritatis illius contemplatione, sed ulterius imperat opus seu operationem, hoc est amorem. Quod autem aliqua in particulari scientia sistat in ipsa speculatione objecti, hoc inde colligendum est, si enim reliquis in objecto circumscriptis & impossibilibus redditis, solaque speculatione veritatis in illo objecto contentæ relicta, tamen maneat invariata ratio, primo & per se intenta, in versando circa illud objectum, ab illo habitu seu scientia, jam hoc ipso illa scientia, censetur esse speculativa; illa verò in particulari scientia censetur esse practica, quæ relicta tota speculatione objecti, variabitur ex hoc solo, si illi non sit integrum procedere ad opus, jam illa scientia, & erit & dicetur practica. Atque ita cognitio illa Metaphysica de Dei amabilitate est spe-

est speculativa, quia impossibili amore adhuc in illa demonstratione habebit à se intentum finem Metaphysica hoc est veritatem. Impossibili verò amore non haberet Ethica finem intentum in illa demonstratione; quia intendit regulationem amoris. Porro finis intentus à scientia ex duobus pensari debet: scilicet ex necessitate talis habitus ad perficiendum intellectum: si enim illo habitu indigeat intellectus, ut possit præscribere modum rectè attingendi objecta, censetur ille habitus, non sistere in speculatione sui objecti. Pensari item debet, an aliquis habitus sit practicus ex principio negativo, si enim potest aliquid sistere non in speculatione, sed ordinari ad opus, tenendum erit illud ordinari, quia aliàs dignificarentur Entia sine necessitate, ponerenturque omnes habitus in digniori serie, nempe speculatione, sine necessitate.

Notò hic, quænam sint Conditiones practici habitus, sunt enim hæc 1. ut respiciat objectum agibile. Ratio, quia practicum debet aliquid ponere in actu, quod autem agibile non est, non potest poni in actu. 2. Debet esse operabile ex vi notitiæ, non verò tantum ex vi principiorum naturalium. Ratio quia aliàs: Cognitio nutritionis, esset cognitio practica, quantumvis nutritio non ex vi illius notitiæ ponatur. 3. Debet versari circa illud objectum notitia practica, operabili modo: operabili autem modo versari ex Suarez disp. 54. sec. 13. est, vel elicere ipsum actum, qui est praxis, sicut temperantia elicit abstinentiam, vel certè actum dirigendo & regulando, quod ipsum dirigere vel regulare opus, fit dupliciter vel formaliter, ut cum dicit Architectonica: tale vel tale fundamentum ponito, ut sit bonum ædificium, vel dirigere æquivalenter, ut cum dicit Architectonica: Omne firmum ædificium tali vel tali debet niti fundamento, quod dictum æquivaleret huic: Pone tale fundamentum.

Cæterum notitia practica, quamvis versetur circa Agibile, est contenta, quod consistit prædicato practicali seu agibili quamvis non subiecto. Ratio, quia sicut propositio est contingens, quæ prædicatū habet contingens, quamvis subiectum non sit contingens, qualis hæc est propositio: homo est albus, homo enim non est quid contingens licet albedo sit contingens. Ergo & notitia erit practica, quæ habebit prædicatum practicum, qualis est v.g. hæc Deus est amandus, ubi Ly amandus est quid agibile. Deus verò ipse, non est agibilis. Quanquam quantumvis practica cognitionis debeat esse objectum operabile seu praxis, ipsius tamen praxeos non est necesse objectum esse operabile sic v.g. objectum practica cognitionis imperantis amorem Dei, est objectum operabile, hoc est amor Dei, sed objectum ipsius amoris, hoc est Deus, non est quid operabile. *Ex dictis*

INFERES 1. *Quare cognitio Dei de peccato commissio non sit practica.* Licet enim quodam modo Deus dirigatur illà, ad infligendam penam, quia tamen ex accidenti est, quod dirigatur Deus ad infligendam penam, nam etiam si Deus non decrevisset punire peccata (cum illa Deo liberum sit punire) mansisset tamen in Deo cognitio de peccatis, quia æquè esset Omnis. Quod si mansisset eadem cognitio Dei etiam si non direxisset Deum ad puniendum peccatum, apparet per accidens esse illi cognitioni, dictam directionem; si autem per accidens est huic cognitioni ista directio, certè jam per se non erit practica, ea enim quæ sunt per accidens, non immutant naturam Actus, quæ importat esse per se.

INFERES 2. *Præmissas respectu Conclusionis non esse quid practicum.*

RATIO. Quia conclusio respectu præmissarum, neque est objectum agibile physice, unus enim actus non producit alium physice, nec etiam conclusio respectu præmissarum est objectum agibile moraliter, nam imprimis moralitatis ea censentur capacia, quæ sunt libera, quod non competit conclusioni. Deinde quia potius intendunt præmissæ determinare ipsum intellectum ut formet conclusionem, non autè immediatè respiciunt ipsum opus, quod est conclusio. Adde ex principio hoc, quia practicum debet habere pro objecto aliquid agibile, sequi, quod præmissæ per ordinem ad conclusionem non sint practica, quia conclusio non est objectum præmissarum, sed illud, de quo illæ præmissæ procedunt.

INFERES 4. *Quod Cognitio præcedens actum amoris necessarium, non sit practica,* quia nihil refert illi cognitioni, quod sequatur ex illa amor, totaque illius essentia & finis intentus, salvari potest, quantumvis non sequatur amor; contra cognitio Dei de creaturis effectibilibus, est practica, non enim ex accidenti illi est dirigere Deum in effectione creaturarum, hinc si impossibiles essent creaturæ, neque Deus scientiam de producibilitate illarum habuisset.

INFERES 5. *Quod Cognitio quam habet Petrus v.g. de Angelo producendo, quantumvis Deus illi communicaret vim producendi Angelum adhuc per se esse, speculativa, & non nisi per accidens practica.*

RATIO. Quia quamvis Petrus hac cognitione dirigeretur in illa productione; adhuc tamen illa cognitio posset esse in illo salva, quamvis non haberet vim producendi Angelum. Ergo apparet hanc directionem, per accidens esse illi cognitioni. E contra cognitio in Medico, quæ Medicus est, licet intentio illius non referat cognitionem aliquam ad praxim, adhuc est practica; quia ex accidenti est, quod non referat ad opus illam cognitionem: cum cognitio in Medico, quæ Medicus est, natura sua pertinet

tat referri ad opus, hocq; inde est ex dictis, quia relictis omnibus speculationibus de objecto medicinæ, & sublata illius ad opus, hoc est ad sanativitatem, intentione, hoc ipso non erit hæc, sed alia specie medicina. Dixi hanc cognitionem in Medico qua Medicus est esse practicam, quia fieri potest, ut habeat cognitionem de sanitate, non ex habitu medicinæ, sed ex habitu Physicæ, quæ est speculativa.

Punctum Difficultatis 4.

Satis sit questus aliquibus.

QUÆRITUR 1. *An Divisio in Practicum & Speculativum sit in membra contradictoriè opposita, saltem illativè.*

CONFIRMATUR. Quia sistere in sola speculatione objecti, quod est speculativi; & non sistere in sola speculatione objecti, quod saltem illativè competit, practico, sunt membra contradictoriè opposita.

QUÆRES 2. *An possit idem habitus esse practicus & speculativus?*

POTEST. Ratio, quia si idem indivisibilis intellectus potest esse principium actuum speculativorum & practicum: cur non idem poterit esse in scientia totali, quæ supponitur esse aggregatum ex pluribus partialibus habitibus.

QUÆRES 3. *An possit esse idem actus practicus & speculativus?*

POTEST. Ratio, quia una eademque cognitio, qua Deus se & creaturas cognoscit respectu Dei est speculativa, respectu creaturarum practica, nec ulla in hoc est implicantia habent se enim speculativum & practicum, sicut sensitivum & intellectuale. Porro sicut sensitivum tantum, non potest simul reperiri cum intellectu tantum, cum unum dicat vel inferat negationem alius; licet sensitivum & intellectuale simpliciter, possint secum conjungi, ut conjunguntur in homine, sic & speculativum tantum, nunquam potest esse practicum tantum, secus sine hac restrictione.

QUÆRITUR 4. *Unde desumenda sit differentia inter Practicum & Speculativum.*

EXPLICANT 1. Aliqui. Quod practicum habeat pro objecto opus. Speculativum autem procedit de re non operabili à nobis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia potest rei operabilis, solum veritas investigari, ita ut in illa sola sistatur. Ergo falsum est quod operabile, non possit esse objectum speculativi. Et sicut de probabili potest dari scientia, quia demonstrabile est ex medio probabili, non posse sequi scientificum assensum, ita & de operabili, potest esse speculatio.

EXPLICAT 2. Soncinas Javellus Vasq. 1. parte disp. 8. cap. 5. Practicum desumi non solum ab operabili objecto, sed etiam ab intentione discantis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia intentio, quæ ordinat physicam ad discendam medicinam, & postea practicandam, non facit physicam practicam. Ergo neque etiam intentio non practicandi habitum, qui est practicus, faciet illum speculativum.

NON SATISFACIT 2. Quia sequeretur nullam scientiam esse determinatè de se practicam, nullam determinatè speculativam. Siquidem determinatio practici vel speculativi, pendet ab intentione discantis.

NON SATISFACIT 3. Quia hæc intentio videtur jam accedere & præsupponere objectum, modum item versandi circa objectum, nexumque cum objecto. Ergo supponit jam & non adfert rationem practici vel speculativi. Et sicut Sacramenta non sunt practica ex intentione suscipientis vel conscientis illa, nam non est necesse ut Sacerdos dum v.g. absolvit, intendat producere gratiam sanctificantem, sed hæc ratio practici signi, supponitur in Sacramentis; ita supponitur speculatio vel praxis intentioni discantis, illamq; præcedet. Unde quando Philosophi communiter docent, quod ratio practici vel speculativi desumatur ex fine, accipiendum est dictum illorum, de fine intrinseco non extrinseco, hoc est intentione discantis.

EXPLICAT 3. Arriaga, quod hæc differant ex subjecto specie distincto, ita ut si unum subiectum possit ex specie & natura sua facere aliquid, & aliud non possit, hoc ipso cognitiones illæ distinguantur. Sic v.g. cognitio, quam habet Deus de Angelo, quem potest facere, est practica, speculativa verò, quam ego habeo, de eodem objecto. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Scientia in communi. Ergo nec scientiæ tales, sument speciem ex tali specie subiecto.

NON SATISFACIT 2. Quia eadem specie qualitas potest esse in diversis specie subiectis, nec diversificatur ex subiecto. Ergo idem dicendum de scientiis.

NON SATISFACIT 3. Quia nomine hujus subiecti, vel intelligitur id, quod recipit illam scientiam, & hoc non videtur, unde habeat vim diversificandi, cum in scientiis respectus essentialis & specificativus, sit penes objectum; vel nomine subiecti venit, quod si res non sit operabilis, nec sub modo operabili attingatur, hoc ipso illud subiectum sit futurum speculabile, si autem res sit operabilis & modo operabili attingatur, jam illa res erit subiectum practicum: certè hæc differentia est bona, sed est potius appellanda ex objecto. *Hinc*

EXPLICATUR cum Suarez, quod practicum & speculativum sine intrinseco discernantur